

Karmen Joller
Sotsiaalminister
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Austatud minister Joller

Meie: 12.06.2025 1-1/28_2025

Meeste ja naiste ebavõrdne kohtlemine reproduktiiv- ja seksuaaltervishoiu teenusele juurdepääsul ning ümberpöörasteraapia

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku poole on korduvalt pöördutud seoses murega, et meestel puudub võimalus pöörduda seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud küsimustes otse androloogi või uroloogi vastuvõtule, ilma perearsti saatekirjata. Avaldajate hinnangul on selline korraldus ebavõrdne võrreldes naistega, kellel on kehtiva korra kohaselt võimalik günekoloogi vastuvõtule minna ilma saatekirjata.

Volinik on seda küsimust sisuliselt ja juriidiliselt hinnanud ning andnud 2015. aastal arvamuse, mille kohaselt on tegemist soolise diskrimineerimisega, kuna samasisulisele tervishoiuteenusele kehtivad meestele ja naistele erinevad ligipääsu tingimused ning selline erinev kohtlemine ei ole kooskõlas soolise võrdõiguslikkuse põhimõtetega (vt: [Voliniku-arvamus-40 Saatekirja-nõue.pdf](#)).

Voliniku hinnangul on tegemist olukorraga, mis viitab struktuursele ebavõrdsusele ja millel võib olla märgatav takistav mõju meeste tegelikule ligipääsule tervishoiuteenusele. Uuringud näitavad, et mehed pöörduvad arsti poole harvem ja hiljem kui naised, eriti just intiimset laadi tervisemurede korral. Kohustuslik vaheetapp perearsti konsultatsiooni näol võib kujutada endast täiendavat takistust, eelkõige juhtudel, kui patsiendi ja perearsti vahel ei ole usalduslikku suhet või tegemist on tundliku teemaga.

Õiguskantsler on käsitlenud seda küsimust 2014. aastal (vt: [õiguskantsleri seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta saatekirja nõue eri arstile paasamiseks.pdf](#)) ning on leidnud, et erinev kohtlemine võib olla korralduslikult põhjendatav ega pruugi iseenesest olla põhiseadusevastane. Volinik on oma 2015. aasta arvamuses leidnud, et tegemist on soolise

diskrimineerimisega. Voliniku seisukoht on, et günekoloogi ja androloogi teenused on olemuselt võrreldavad kuna mõlemad on suunatud vastava soo seksuaal- ja reproduktiivtervise probleemide ennetamisele, diagnoosimisele ja ravile. Järelikult peaksid ka juurdepääsu tingimused olema võrdväärsed, välja arvatud juhul, kui erisus on selgelt põhjendatud ja proportsionaalne. Käesolevas olukorras ei ole kohaldatav soolise võrdõiguslikkuse seaduse § 5 lg 2 p 4¹ sätestatud erand, mis lubab kehtestada naistele erikaitset seoses raseduse ja sünnitusega, kuna günekoloogi vastuvõttu kasutavad laialdaselt ka need naised, kelle tervisemured ei ole seotud raseduse ega sünnitusega.

Kuivõrd nimetatud probleem on endiselt lahenduseta (mida näitab ka samasisuliste pöördumiste jätkumine), teeb volinik ettepaneku, et Teie kui vastutav minister algataksite arutelu koostöös Tervisekassa, vastava valdkonna erialaseltside ning võrdõiguslikkuse valdkonna ekspertidega, et hinnata võimalust loobuda perearsti saatekirja nõudest juhtudel, kus meespatsiendi pöördumine uroloogi või androloogi poole on seotud seksuaal- või reproduktiivtervise küsimustega.

Selline muudatus toetaks soolist võrdõiguslikkust tervishoiuteenuste korralduses, arvestaks meeste tervisekäitumise eripäradega ning looks eeldused võrdseks juurdepääsuks eluliselt olulistele teenustele.

Teine oluline küsimus, mille lahendamise võti on tervise- ja sotsiaalvaldkonnal, on konversiooni- ehk ümbepööramisteraapia mõiste sisustamine ja selle ühemõtteline keelamine. Ümbepööramisteraapia (ingl k *conversion therapy*) on pseudoteaduslik praktika, mille eesmärk on muuta inimese seksuaalset identiteeti, soolist identiteeti või soolist eneseväljendust, et see vastaks hetero- ja cis-normatiivsusele (vt: [Transtervishoiu-pohitoed.pdf](#)). Sellise tegevuse osas on eriti haavatavad alaealised ja noored. Euroopa Põhiõiguste Ameti LGBT inimeste uuringust ([LGBTIQ equality at a crossroads: progress and challenges | European Union Agency for Fundamental Rights](#)) selgub, et tervelt 37% vastanutest on kokku puutunud ümbepööramispraktikaga, mille eesmärgiks on olnud nende seksuaalse orientatsiooni muutmine. Sellel on aga väga olulised ja negatiivsed tulemused LGBT inimeste vaimsele tervisele. Vajadust sedasorti praktikate lõpetamist on rõhutanud nii Euroopa Komisjon oma LGBTQI strateegias 2020-2025, Euroopa Nõukogu kui ka ÜRO Inimõiguste Nõukogu eksperdid.

Oluline on ka rõhutada, et Lapse Õiguste Konventsiooni kohaselt (vt [Lapse õiguste konventsioon–Riigi Teataja](#)) peavad osalisriigid rakendama kõiki seadusandlikke, administratiivseid, sotsiaalseid ja haridusalaseid abinõusid, et kaitsta last igasuguse füüsilise ja vaimse vägivalla, ülekohtu või kuritarvituse, hooletussejätmise, hooletu või julma kohtlemise või ekspluateerimise, kaasa

arvatud seksuaalse kuritarvituse eest, kui laps viibib vanema(te), seadusliku hooldaja või seaduslike hooldajate või mõne teise lapse eest hoolitseva isiku hoole all.

Voliniku aastaaruandes 2023 (vt: [volinik_aruanne_2023_veeb_finale.pdf](#)) oli soovitus see mõiste sisustada ja keelata. Soovitus kandus üle käesolevasse aastasse (vt: [Võrdõigusvoliniku-aastaraamat-2024_1.pdf](#)).

Ümberpöörämisteraapia mõiste sisustamine ja ühemõtteline keelamine on olulised inimõiguste tagamiseks ning tervishoiuteenuste turvaliseks kasutamiseks kõigile inimestele Eestis. Seega palun teil nimetatud probleemile tähelepanu pöörata ning vastav praktika ühemõtteliselt keelata.

Lugupidamisega

Christian Veske

Soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik
/allkirjastatud digitaalselt/